

Onderwerp: Onderbouwing Ladder voor duurzame verstedelijking, crematorium gemeente Oude IJsselstreek
Auteur: Niels Broekhuis
Datum: 24-01-2018

1. Voornemen

De laatste jaren neemt de voorkeur voor cremen boven begraven jaarlijks toe. De verwachting is dat als gevolg van de vergrijzing het aantal overledenen in Nederland, en daarmee het aantal crematies, de komende jaren zal toenemen.

Naast het toenemende aantal crematies ontstaat onder nabestaanden steeds meer de behoefte om naar eigen inzicht en op persoonlijke wijze afscheid te nemen. Daarnaast ervaren nabestaanden het langer onderweg zijn naar een verder gelegen crematorium als (ver-)storend. Het vorenstaande brengt de voorkeur met zich mee voor meer kleinschaligere crematoria en faciliteiten in de nabije omgeving.

GUV Berkenhove B.V. is voornemens een crematorium (De Wetering) te realiseren op het perceel Zeddamseweg 17 te Etten. Tevens bestaat de wens het aangrenzend terrein voor asbestemming in te richten. De bestaande bebouwing op het huidige perceel zal volledig worden gesloopt.

Met de realisatie van een crematorium op deze locatie wordt voor een deel van de regio Achterhoek-Liemers (omgeving Oude IJsselstreek) tegemoet gekomen aan de sterk toenemende voorkeur voor cremen en de vraag van nabestaanden naar een dergelijk kleinschalige voorziening in de eigen woonomgeving. Daarnaast is in deze regio geen modern uitvaartcentrum wat aan de huidige verwachting van nabestaanden voldoet. Ook hierin kan het voorgenomen plan voorzien.

Deze notitie dient ter onderbouwing van het voornemen aan de Ladder voor duurzame verstedelijking.

2. Locatiekeuze

Alvorens over te gaan tot de onderbouwing van de ladder is het van belang om te weten welke argumenten ten grondslag hebben gelegen aan de locatiekeuze en welke alternatieve locaties zijn onderzocht. Bij de beoordeling van de locaties is rekening gehouden met de landelijke ervaring van de crematoria en ook met de inmiddels in tien jaar opgedane ervaring met het in de omgeving aanwezige crematorium in GUV Aalten.

2.1 Bepalen zoekgebied

GUV Berkenhove B.V. is de maatschappij die bij GUV het vastgoed onder zich heeft. Als eigenaar van alle organisaties bij GUV heeft Stichting Uitvaartfonds Achterhoek maar één ideëel doel; het verzorgen van waardige uitvaarten tegen zo laag mogelijke kosten.

In het kader van een onderzoek naar de oorsprong van de behoefte aan cremen in de regio is gekeken naar mogelijke gemeenten/gebieden die op dit moment nog niet of onvoldoende worden bediend, waarbij tevens de mismatch in vraag-aanbod (kwalitatief) is meegenomen. Geconstateerd is dat dit het geval is in een deel van de regio Achterhoek-Liemers. Het gaat specifiek om de gemeente Oude IJsselstreek en omstreken (zie hoofdstuk 3; ladderonderbouwing). Gezien de wens van nabestaanden om zo dicht mogelijk (korte reistijd) bij hun eigen woonadres te cremen, is gezocht naar een centrale locatie binnen deze gemeente. Deze locatie is gevonden in de driehoek Uft, Gaanderen en Ziek.

2.2 Locatie-eisen

Om nabestaanden in een rustige en sfeervolle omgeving afscheid te laten nemen, is een mooie en rustige omgeving nodig. Daarbij is een groene omgeving zeer welkom. Dit is met name de reden dat bijna alle Nederlandse crematoria buiten de stedelijke bebouwing worden gebouwd, zeker de laatste jaren (o.a. crematorium Haarlo).

Daarnaast is het aanleggen van een asbestemmingsterrein voor het verstrooien van de as alleen mogelijk op een groot oppervlak. Dit in verband met de grafrust van minimaal 10 jaar en de eisen die daaraan gesteld worden in het kader van het milieu. Om respectvol te verstrooien en verontreiniging en verplichte sanering te voorkomen wil GUV eeuwig durende grafrust realiseren. Dit kan alleen indien er minder dan 90 verstrooiingen per jaar per hectare plaats te vinden. Dit brengt met zich mee dat de locatie van voldoende omvang moet zijn om zowel het crematorium met bijbehorende voorzieningen als het asbestemmingsterrein te kunnen realiseren.

Tot slot is het van belang dat nadrukkelijk naar de omgeving gekeken wordt. Een crematorium zelf heeft relatief weinig invloed op de omgeving, maar zorgt wel voor de nodige verkeersaantrekkende werking. Bereikbaarheid is daarom van groot belang. Daarnaast is het onwenselijk als rouwstoeten onnodig vaak gebruik moeten maken van drukke wegen, binnen de bebouwde kom (verkeersdrukte, verkeerslichten etc.), met de nodige verkeersdruk tot gevolg. Ook moet het geen drukke locatie zijn omdat aangrenzende eigenaren vaak niet blij of zelfs geconfronteerd worden als gevolg van meerdere rouwstoeten per dag.

Resumerend zijn dit de meest van belangzijnde locatie-eisen;

1. Respectvolle, sfeervolle en rustige omgeving;
2. Voldoende ruimte, onder meer vanwege het asbestemmingsterrein;
3. Een locatie waar weinig overlast voor de omgeving te verwachten is.

2.3 Beoordeelde locaties

Voor het crematorium en uitvaartcentrum zijn verschillende locaties beoordeeld op geschiktheid. De volgende locaties zijn daarbij beoordeeld;

1. de Antoniuskerk in het centrum van Ulft;
2. de locatie aan de Ulftsestraat (nabij de rotonde Slingerparallel, afslag De Rieze / Etten);
3. de locatie aan de Zeddamseweg 17.

Hierna wordt per locatie een motivering gegeven.

Locatie 1 Antoniuskerk

Dit betreft een binnenstedelijke locatie in het centrum van Ulft. Bij het beoordelen van de locatie is geconstateerd dat van een rustige sfeervolle omgeving geen sprake is en dat de locatie niet de beschikking heeft over een eigen parkeerterrein. Daarnaast moet fors in de kerk geïnvesteerd worden om het bouwtechnisch op orde te brengen. Ook zijn er geen gronden beschikbaar om as te verstrooien of bijzettingmogelijkheden te realiseren. Tenslotte zal deze locatie naar verwachting leiden tot overlast en bezwaren vanuit de omgeving. Bij de eerste geluiden als mogelijke locatie voor het crematorium kwamen de bezwaren namelijk al binnen.

Locatie 2 Ulftsestraat (nabij de rotonde Slingerparallel, afslag De Rieze / Etten)

Dit betreft een locatie die in eigendom is bij meerdere eigenaren. De eerste voorwaarde is dat alle eigenaren de gronden moeten willen verkopen, zodat er voldoende ruimte is voor het crematorium met een asverstrooierterrein. Op deze locatie zal echter het asverstrooierterrein op voorhand qua omvang aan de krappe kant zijn. Tevens ligt deze locatie niet heel gunstig. In de omgeving zijn namelijk een containers en recycling bedrijf, een gemeentewerf en een "crossterrein" gelegen. De achterzijde van de locatie bevindt zich daarnaast onder een hoogspanningsmast. Vorenstaande brengt met zich mee dat van een sfeervolle, respectvolle en rustige omgeving feitelijk geen sprake is. Tenslotte betreft het geen drukke doorgaande weg, maar een weg bedoeld voor met name bestemmingsverkeer. Dit is vanuit bereikbaarheid, maar ook vanuit overlast minder wenselijk.

Locatie 3 Zeddamseweg 17

Deze locatie ligt zeer centraal in het zoekgebied aan een relatief drukke doorgaande weg. De locatie is zeer goed bereikbaar vanuit alle richtingen en de rouwstoeten gaan meer op in het dagelijkse verkeer dan bij de andere locaties (minder confronterend). De locatie is zo groot, dat maximaal 2.000 m² aan gebouwen minder dan 5% van het grondoppervlak zal beslaan. Er is dan ook voldoende ruimte aanwezig om zowel een crematorium als een asbestemmingsterrein te kunnen realiseren. Daarmee kan het crematorium ook "van de weg af" gebouwd worden en landschappelijk ingepast worden. Hiermee zal de overlast en daarmee eventuele bezwaren vanuit de buurt zo beperkt mogelijk blijven. De omgeving is landelijk, rustig en sfeervol. Hier kunnen nabestaanden respectvol en in alle rust afscheid

nemen. Tot slot brengt deze ontwikkeling met zich mee dat slooprijpe ontsierende bebouwing wordt gesloopt en er een maatschappelijke voorziening - passend in de omgeving - wordt teruggebouwd. Deze locatie voldoet aan alle criteria.

Bovenstaande argumenten hebben geleid tot de uiteindelijk keuze voor het perceel Zeddamseweg 17 te Etten. Deze keuze is mede ingegeven door de bedrijfsvoering, waarbij prioriteit wordt gegeven aan het creëren van een piëteitszone, zowel voor nabestaanden, om in alle discretie en privacy afscheid te nemen van hun dierbare als voor bewoners in de directe woonomgeving, om hen niet dagelijks te confronteren met het leed van een medemens.

3. Ladder voor duurzame verstedelijking

3.1 Algemeen

In de SVIR is de ladder voor duurzame verstedelijking geïntroduceerd. Deze ladder is per 1 oktober 2012 als motiveringseis in het Besluit ruimtelijke ordening (artikel 3.1.6, lid 2) opgenomen. Op 1 juli 2017 is de Ladder in het Besluit ruimtelijke ordening gewijzigd. Aanleiding voor de wijziging waren de in de praktijk gesignaleerde knelpunten bij de uitvoering van de Ladder en de wens om te komen tot een vereenvoudigd en geoptimaliseerd instrument.

Doel van de ladder voor duurzame verstedelijking is een goede ruimtelijke ordening door een optimale benutting van de ruimte in stedelijke gebieden. Hierbij geldt een motiveringsvereiste voor het bevoegd gezag als nieuwe stedelijke ontwikkelingen planologisch mogelijk worden gemaakt.

Teneinde een ontwikkeling adequaat te kunnen toetsen aan de ladder is het noodzakelijk inzicht te geven in de begrippen 'bestaand stedelijk gebied' en 'stedelijke ontwikkeling'.

In de Bro zijn in artikel 1.1.1 definities opgenomen voor:

bestaand stedelijk gebied: *'bestaand stedenbouwkundig samenstel van bebouwing ten behoeve van wonen, dienstverlening, bedrijvigheid, detailhandel of horeca, alsmede de daarbij behorende openbare of sociaal culturele voorzieningen, stedelijk groen en infrastructuur'.*

stedelijke ontwikkeling: *'ruimtelijke ontwikkeling van een bedrijventerrein of zeehaventerrein, of van kantoren, detailhandel, woningbouwlocaties of andere stedelijke voorzieningen.'*

3.2 Toetsing van het voornemen aan de Ladder voor duurzame verstedelijking

De Ladder voor duurzame verstedelijking (hierna 'Ladder') is van toepassing op bestemmingsplannen, uitwerkings- en wijzigingsplannen en omgevingsvergunningen als bedoeld in artikel 2.1 lid 1 sub c in samenhang met artikel 2.12 lid 1 onder a sub 3 van de Wabo.

Hierna wordt de voorgenomen ontwikkeling getoetst aan de van belangzijnde onderdelen.

3.2.1 Is er sprake van een nieuwe stedelijke ontwikkeling?

Uit Afdelingsjurisprudentie blijkt dat de vraag wanneer sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling in grote mate casuïstisch wordt beantwoord. Of er sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling wordt bepaald door de aard en omvang van de ontwikkeling in relatie tot de omgeving.

Voorliggend bestemmingsplan voorziet in het realiseren van crematorium met bijbehorende voorzieningen. Uit jurisprudentie blijkt dat het realiseren van een dergelijke voorziening aan te merken valt als een nieuwe stedelijke ontwikkeling¹.

¹ ABRvS 25 mei 2016, ECLI:NL:RVS:2016:1541, r.o. 10.3.

3.2.2 Wat is het ruimtelijk verzorgingsgebied?

Wanneer sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling, moet de toelichting van het bestemmingsplan een beschrijving van de behoefte aan de functie die mogelijk wordt gemaakt bevatten. De behoefte moet worden bepaald binnen het ruimtelijk verzorgingsgebied van de functie. De aard en omvang van de ontwikkeling zijn leidend voor het schaalniveau waarop de ruimtebehoefte moet worden afgewogen.

De “oude” crematoria waren pionier en er werd met een aantal crematoria voorzien in de behoefte van alle Nederlanders die zich wilden laten cremen. In de jaren ‘90 werd het cremen echter steeds meer geaccepteerd en dat zorgde ervoor dat er ook meer behoefte kwam. Duidelijk werd echter ook dat er een andere behoefte ontstond. Men wilde niet langer ver rijden naar een crematorium. Ook vond men de grootschaligheid bij de crematoria erg onprettig. Sindsdien ontstond er een toenemende vraag naar regionale, bijna plaatselijke en kleinschalige crematoria. Men heeft behoefte aan een kleinschalig en sfeervol crematorium, waarbij de nadruk ligt op het nemen van afscheid met tijd en aandacht voor de nabestaanden. Dit wil men het liefst zo dicht mogelijk bij de eigen woonplaats, maar in ieder geval in de eigen regio.

Het primair verzorgingsgebied wordt in dit kader beperkt tot de gemeenten: Aalten, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost-Gelre, Oude IJsselstreek, Rijnwaarden, Winterswijk en Zevenaar.

3.2.3 Beschrijving van de behoefte aan de voorgenomen ontwikkeling

Hierna wordt ingegaan op de kwantitatieve en kwalitatieve behoefte. Daarnaast wordt aangegeven hoe om wordt gegaan met het aspect leegstand.

Kwantitatieve behoefte

De resterende behoefte in kwantitatieve zin blijkt uit een opstelling van de sterfteprognose, het percentage van de crematies en de capaciteit die de huidige crematoria hebben.

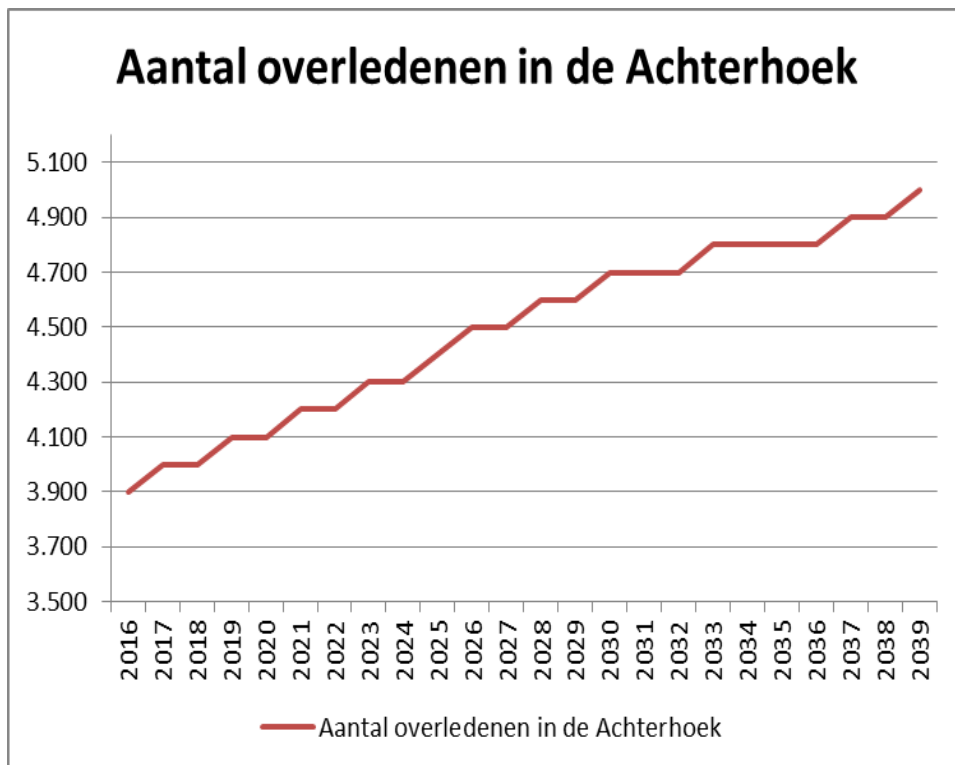
Sterfteprognoses

De sterfteprognose is voor dit doel op twee wijzen benaderd, via een projectie van een CBS prognose en via een actuariële berekening.

1. CBS Achterhoek

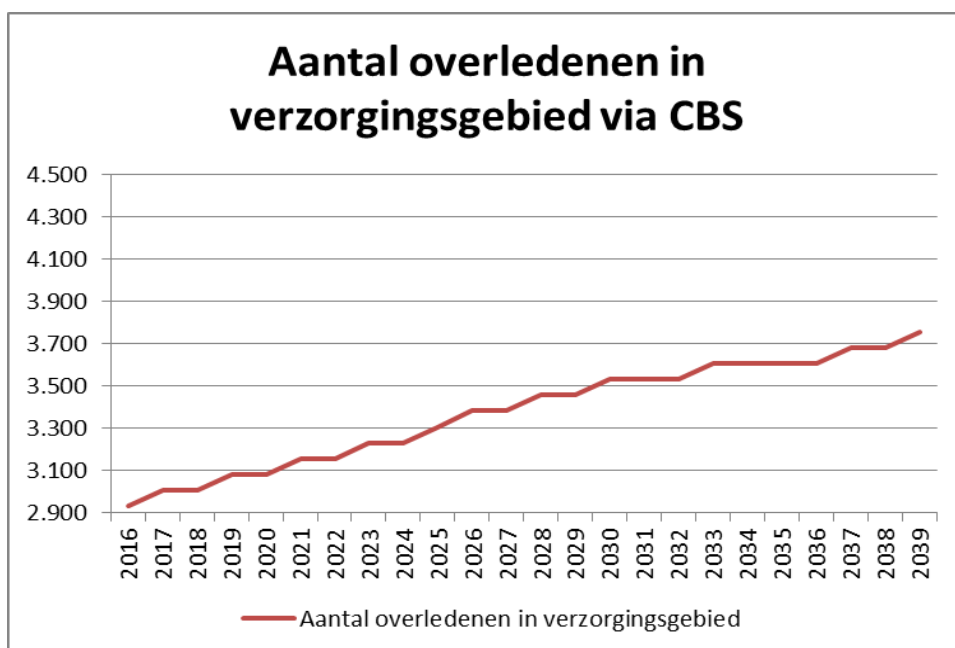
Deze benadering gaat uit van CBS cijfers over de sterfteprognose in de Achterhoek waarbij deze geprojecteerd worden op de huidige sterfte van het verzorgingsgebied. Deze benadering is vrij globaal vanwege het feit dat de cijfers geen rekening houdt met de werkelijke bevolking en leeftijdsopbouw per gemeente, terwijl er meerdere gemeenten zijn die de komende tientallen jaren aanmerkelijk zullen vergrijzen.

Op basis van de prognose voor de Achterhoek over de jaren 2014-2040 stijgt het aantal overledenen per jaar van 3.900 in 2016 naar 4.500 in 2026 (een stijging van 15,4%) en 5.000 in 2040 (een stijging van 28%).

Figuur 1 Prognose aantal overledenen in de Achterhoek(CBS Statline, 2013)²

Deze sterfteprognose is vervolgens geprojecteerd op het deel van de regio Achterhoek-Liemers die bij het verzorgingsgebied horen. Dit laat het volgende beeld zien.

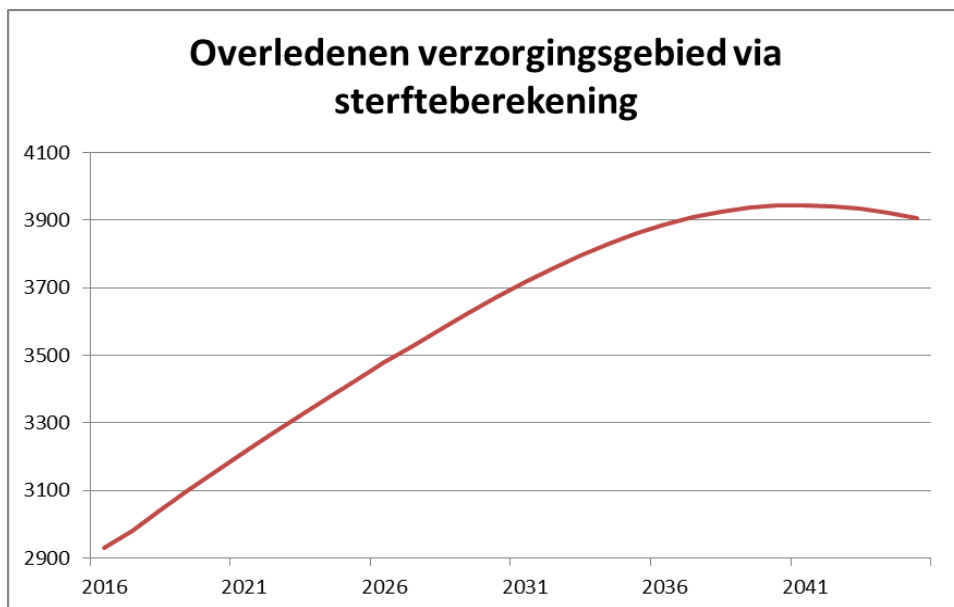
Figuur 2 Prognose aantal overledenen in het verzorgingsgebied(CBS Statline, 2013)³

² <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=82220NED&D1=0,7&D2=30&D3=a&HDR=T&STB=G1,G2&VW=T>

³ <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=37230ned&D1=2&D2=0,30,60,138,166,358,399,409,432,564,583&D3=142,155,168,181&HDR=G2&STB=G1,T&VW=T>

2. De actuariële berekening

Een actuariële berekening is een berekening met de werkelijke bevolking per jaar per gemeente waarbij deze met de sterftetafel 2003-2008 omgezet zijn in toekomstige sterfteaantallen. Hierbij is, vanwege de ligging, bij een tweetal gemeenten slechts 50% van de sterfgevallen meegenomen. Dit is het geval bij Bronckhorst en Zevenaar. Deze gemeenten liggen slechts voor een deel in het verzorgingsgebied. De berekening is uitgevoerd door de heer Drs R.W.H.M. Lammers RC van bureau It figures, in december 2016, in opdracht van GUV.

Figuur 3 Prognose aantal overledenen in het verzorgingsgebied via bevolking van de gemeenten in het verzorgingsgebied. (it figures, 2016)

Conclusie sterfteprognoses:

Het CBS-cijfer is een cijfer gebaseerd op historie terwijl de actuariële berekening een zeer accurate berekening betreft op basis van de stand van de bevolking per 1 januari 2016 in de gemeenten van het verzorgingsgebied. Alleen de actuariële methode houdt rekening met de werkelijke leeftijdsopbouw per gemeente en geeft daardoor een accurater beeld. Desalniettemin geven beide cijfers aan dat een toename van sterfte zal plaatsvinden, met name tijdens de vergrijzing.

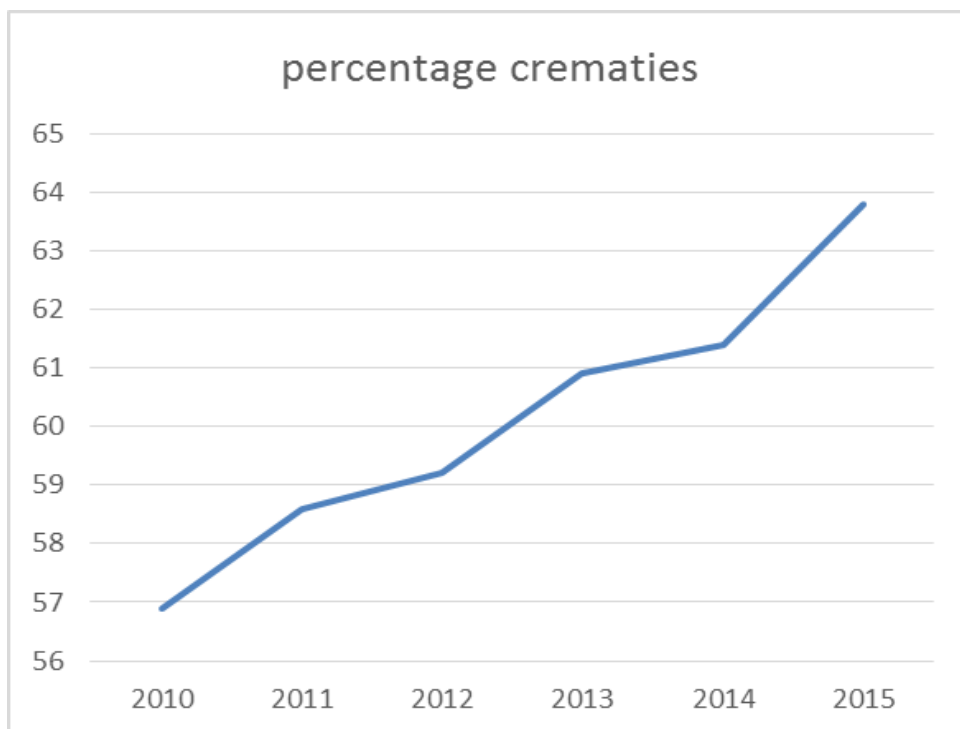
Percentage crematies

Hierna wordt ingegaan op het aandeel crematies in zowel Nederland als in de regio Achterhoek-Liemers.

Nederland

In Nederland houdt de Landelijke Vereniging van Crematoria (LVC), als enige branchevereniging waarbij ook alle crematoria aangesloten zijn, het aantal crematies bij. Al sinds 2003 wordt, over heel Nederland bezien, meer dan 50% van de overledenen gecremeerd.

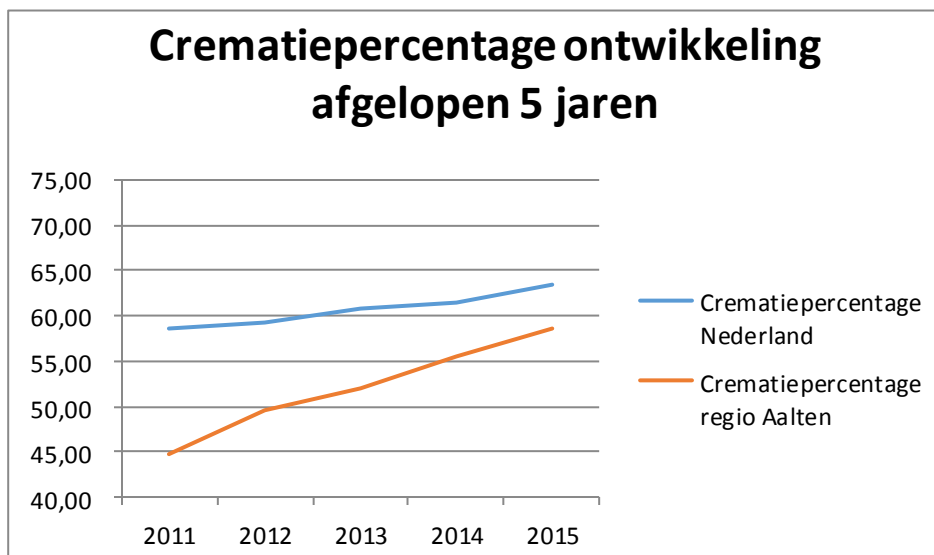
In Nederland is het percentage crematies toegenomen van 56,9% in 2010 naar 63,8% in 2015 (1,38% per jaar). In onderstaande figuur 4 is dit aangegeven.

Figuur 4 Percentage crematies (bron: Landelijke vereniging van Crematoria)

Regio Achterhoek-Liemers

De hiervoor genoemde cijfers zijn een gemiddelde over heel Nederland. In de landelijke gebieden bleef het aantal crematies een lange tijd achter, maar dit is momenteel aan het kantelen. Dit is weergegeven in figuur 5.

Figuur 5 Percentage crematie ontwikkeling afgelopen 5 jaren Nederland versus regio Aalten⁴

De redenen voor mensen in landelijke gebieden om te kiezen voor cremieren, zijn:

- Zowel de ontkerkelijking als de keuzevrijheid binnen de geloofsrichtingen;

⁴ CBS en GUV Uitvaartverzorging – cijfers beschikbaar

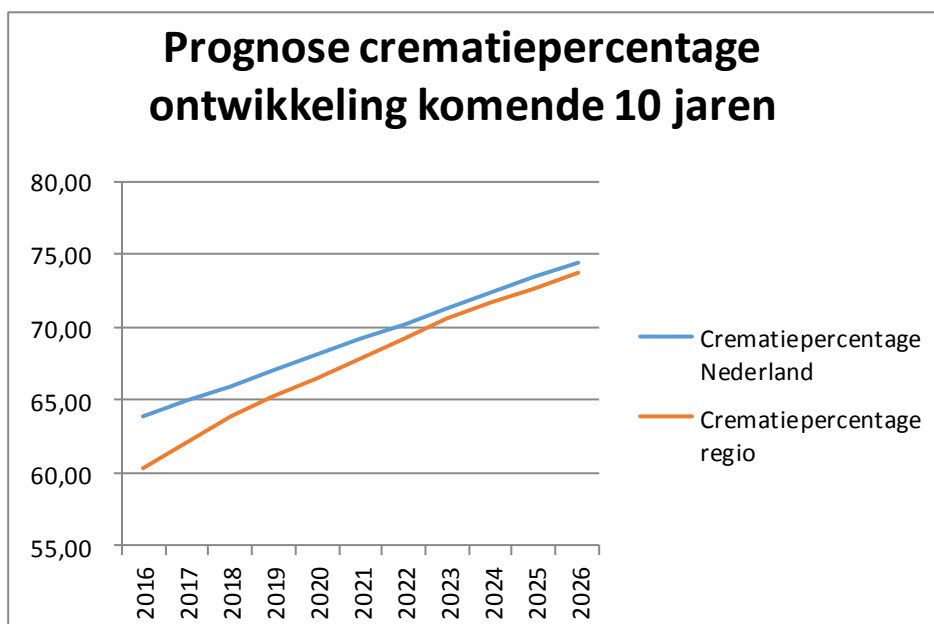
- De nabestaanden niet te willen opzadelen met het grafonderhoud of het moeten verlengen van het grafrecht;
- De hoge kosten van een graf inzake grafrechten, onderhoud van de graven en een grafmonument. (asbestemmingen zijn vele malen goedkoper.)

De verwachting van de LVC in 2013 was dat het percentage crematies de komende jaren verder zal stijgen naar 75%.

“Van de bijna 40.000 mensen die in de eerste drie maanden van 2013 overleden, lieten meer dan 24.000 zich cremeren. Het percentage mensen dat een crematie verkiest boven een graf stijgt de komende jaren naar 75 procent.

In het eerste kwartaal van dit jaar kwam het percentage crematies in regio voor het eerst boven de 60 procent uit. Als de trend zich doorzet, wordt over 15 jaar nog maar een kwart van de overledenen begraven. Veel kleiner zal het aantal begrafenissen niet worden, denkt Keizer, omdat het dan veelal gaat om mensen die vanwege hun geloof voor een begrafenis kiezen.” Dat zegt Henry Keizer, secretaris van de Landelijke Vereniging van Crematoria, in het Nederlands Dagblad (24-08-13).

De prognose voor de komende 15 jaren is gebaseerd op een trendberekening van de crematiecijfers van de LVC voor Nederland over de afgelopen 10 jaren en een trendlijn inschatting met de versnelde stijging richting dezelfde lijn voor de regio. Daarbij is conservatief gedacht, want zowel Doetinchem als Winterswijk behoren tot de plaatsen waarin het crematiepercentage al relatief hoog ligt.

Figuur 6 Prognose crematiepercentage ontwikkeling komende 10 jaren Nederland versus regio⁵

Zoals aangegeven is de LVC de mening toegedaan dat het crematiepercentage zal stijgen naar 75%. Dit is via interpolatie nagerekend en uitgaande van de stijgende kosten van de enige andere optie die wettelijk toegestaan is (begraven), is dit zeer aannemelijk.

Daarnaast is duidelijk dat er op het “platteland”, vooral als er een kwalitatief hoogwaardig afscheid wordt aangeboden, een versnelde stijging van het percentage crematies te verwachten is. Bij de bestaande uitvaartverzorgende bedrijven in de oostelijke Achterhoek van GUV is dit tevens geconstateerd. De crematiepercentages op het platteland bleven achter bij de landelijke cijfers, maar toen in de kwalitatieve behoefte werd voorzien, steeg dat percentage in een zeer hoog tempo richting het landelijke gemiddelde. Zie ook afbeelding 3.6 ‘Percentage crematie ontwikkeling afgelopen 5 jaren Nederland versus regio Aalten’. Deze impuls is ook te verwachten op het moment dat in de regio Oude IJsselstreek een hoogwaardig afscheid wordt aangeboden.

⁵ LVC en GUV Uitvaartverzorging – cijfers beschikbaar

Andere vormen van lijkbezorging zijn op dit moment nog niet realistisch. Er zijn twee andere methoden in onderzoek, resomeren (logen) en cryomeren (vriesdrogen) maar daarvan zijn de resultaten erg onzeker. In eerste instantie werd namelijk resomeren als milieuvriendelijk aangemerkt maar daarbij bleek men in tegenstelling tot cremeren geen rekening te hebben gehouden met de kist. Daarnaast worden ze nog nergens ter wereld op enige schaal toegepast en zijn ze nu in Nederland nog bij de wet verboden.

Sterfteprognoses en toename percentage crematies gecombineerd

Door de prognose van het aantal sterfgevallen te combineren met de prognose van het percentage crematies, is de groeiende behoefte in de verzorgingsgebied in aantallen te berekenen.

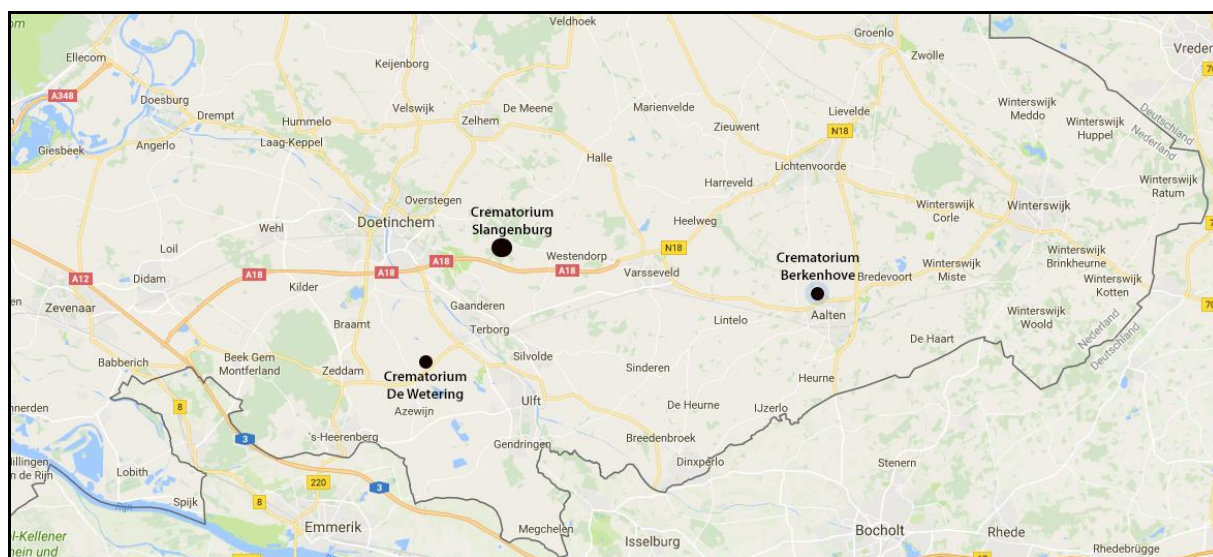
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Verwachte overlijdens	2.929	2.981	3.041	3.100	3.157	3.213	3.268	3.322	3.375	3.427	3.478
% crematies	60.3	62.1	63.9	65.2	66.5	67.8	69.2	70.6	71.6	72.7	73.8
aantal crematies	1.765	1.850	1.944	2.021	2.100	2.180	2.261	2.345	2.418	2.492	2.567

Tabel 1. Verwachte aantallen overledenen, percentage crematies en aantal crematies.⁶

De LVC prognose geeft een groei van 63,89% in 2016 (per 3^e kw 2016 is dit 63,34%) naar 74,47% in 2026. Gezien de versnelde stijging in het percentage crematies in de regio, door de latere maar nu snel groter wordende wijziging van begraven naar cremeren stijgt het percentage in de regio sneller dan het gemiddelde in Nederland.

Huidige aanbieders

In de regio zijn er momenteel twee crematoria. Een in het buitengebied (rand) van Aalten en een in het buitengebied van Doetinchem. Er waren plannen voor een nieuwe crematorium in de gemeente Doetinchem. In het kader van het overleg met buurgemeenten is op 14 september 2017 besloten om beide initiatieven door te zetten. Begin november is het plan voor een nieuwe crematorium in de gemeente Doetinchem echter afgeblazen. Dit is op 21 november per mail bevestigd. Hiermee betreft voorliggend plan, ten tijde van het schrijven van deze notitie, het enige initiatief tot het realiseren van een nieuw crematorium in de regio.

Figuur 7 Spreiding huidige crematoria en beoogde nieuwe over de regio⁷

⁶ Actuariële berekening sterfte, Cijfers van de LVC over de afgelopen 10 jaren en de trendlijnen.

Yarden stelde onlangs dat het bedrijf vanwege de kwaliteit van dienstverlening uitgaat van 300 werkbare dagen met 3 crematies per dag en daardoor een maximale capaciteit van 900 crematieplechtigheden per crematorium per jaar.

Crematorium Berkenhove in Aalten heeft een capaciteit die lager ligt en houdt 2,5 crematies gemiddeld per dag aan met ook 300 werkbare dagen, derhalve 750 crematies per jaar.

Dit resulteert in een aanbod van $900 + 750 = 1.650$.

Toetsing van de ontwikkeling aan de kwantitatieve behoefte

De crematiepercentages in de regio bleven achter bij het landelijke gemiddelde. Dit vooral door de toch wat behoudende denkwijze. Nu men echter in de regio het cremeren "omarmd" heeft, vooral vanwege het feit dat men gezien heeft dat het cremeren ook een goed en passend afscheid kan zijn stijgt het percentage snel en is er sprake van een inhaalslag. Bij een gemiddelde jaarlijkse groei van 2,1% en circa 1.764 crematies in 2016 zal het aandeel crematies in 2026 in de regio ongeveer 73,8 % zijn en het aantal crematies ongeveer 2.567.

Gezien de huidige capaciteit van $900 + 750 = 1.650$ en huidige behoefte van 1.765 uit eigen regio en de verwachte behoefte van 2.567 crematies in 2026 zal er dus geen overcapaciteit zijn als het crematorium na een aantal jaren operationeel is.

Crematorium De Wetering zal een crematorium worden zoals Crematorium Berkenhove (Aalten). Rust, tijd en ruimte voor de familie. Een kleinschalig crematorium met gemiddeld 3 crematies per dag en een echt maximum van 900 crematies per jaar.

Door de percentages van de locatiekeuze op basis van ligging te combineren met de prognose van het aantal sterfgevallen en het percentage crematies, zijn de aantallen voor het nieuwe crematorium (De Wetering) berekend. Dit is in deze oorsprongsberekening toegepast op de percentages die naar aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid voor crematorium De Wetering aan de Zeddamseweg zouden kiezen.

Jaar	Overlijdens	% Crematies	Aantal crematies
2016	900	60,3%	543
2017	919	62,1%	571
2018	941	63,9%	601
2019	963	65,2%	628
2020	983	66,5%	654

Tabel 2. Verwachte aantallen crematies voor De Wetering⁸

Vanwege de wens van de nabestaanden om zo dicht mogelijk bij hun eigen woonplaats afscheid van een dierbare te nemen en dus ook te cremeren, zal de locatie van De Wetering naar verwachting zeer sterk de voorkeur krijgen.

Dit crematorium zal, naast de crematies in Nederland naar verwachting ook Duitse crematies aantrekken. In Duitsland kent men namelijk slechts kille en koude crematoria en moet de urn verplicht begraven worden. (Friedhofszwang). Ook de huidige voordelen in de Nederlandse wetgeving in de zin van de asbestemming zal mogelijk het aantal Duitse crematies laten toenemen. Deze crematies komen boven op de aantallen zoals opgenomen in tabel 2.

⁷ Google Maps, 2016; bewerking BvA

⁸ Actuariële berekening sterfte, Cijfers van de LVC over de afgelopen 10 jaren en de trendlijnen

Tot slot kan De Wetering, bij een extra aanbod uit de gemeente Aalten als overloop fungeren voor het crematorium aldaar en zo ook extra crematies aangeboden krijgen. In bijlage 1 bij deze notitie is een nadere toelichting op de oorsprong van de crematiebehoefte opgenomen.

Kwalitatieve behoefte

Door de toenemende groei van het aantal sterfgevallen en de toename in het percentage dat voor crematie kiest, is er al een aantal jaren een duidelijke stijging waarneembaar. Deze zal de komende jaren naar verwachting doorzetten. Voordat de behoefte definitief kan worden bepaald dient echter de kwalitatieve behoefte te worden bepaald. Hierna wordt op de kwalitatieve behoefte nader ingegaan.

Wensen van de nabestaanden

Crematorium De Wetering houdt rekening met de wens van nabestaanden om echt afscheid te nemen in alle rust en in een intieme sfeer. GUV Berkenhove werkt met exclusief gebruik van alle zalen voor 120 minuten. De nabestaanden hebben, met een inlooptijd vooraf van ruim een kwartier, de volledige gebouwen ter beschikking voor (meer dan) twee uren. Hoe zij die indelen is volledig vrij. Er is geen andere groep aanwezig, niet in de gebouwen en niet op de parkeerplaats. GUV wil ook niet veel meer crematies gaan doen omdat men de kwaliteit op hoog niveau wil houden en nabestaanden de tijd en aandacht wil geven die hen toekomt. Andere crematoria, waaronder de Slangenburg in Doetinchem, hanteren een hogere prijs en kennen kortere plechtigheden. Daarnaast kunnen er meerdere plechtigheden gelijktijdig worden gehouden wat er toe leidt dat nabestaanden geconfronteerd worden met overvolle parkeerplaatsen en ook in het gebouw geconfronteerd worden met andere groepen. Het exclusief afhuren van Slangenburg is alleen 's avonds tegen een verhoogd tarief mogelijk. Bij De Wetering heeft elke familie de volledige beschikking over de gehele accommodatie. In dat opzicht is voorliggende crematorium onderscheidend en wordt er in een nadrukkelijke kwalitatieve behoefte voorzien.

Kleinschaligheid

Crematorium De Wetering brengt een verbreding van het aanbod en ook meer keuzevrijheid voor nabestaanden. Nu is die keuzevrijheid er in dit deel van de regio niet. Men kan daar nog niet kiezen voor een kleinschalig crematorium waar men "op zichzelf" is, zonder geconfronteerd te worden met andere families of belangstellenden. Op dit moment zal men gebruik moeten maken van het crematorium in Doetinchem, waar gelijktijdige plechtigheden redelijkerwijs te verwachten is. De nabestaanden die een kleinschalig crematorium willen worden dus niet in hun behoefte voorzien.

Een kleinschalig crematorium dat nabestaanden veel tijd en rust biedt in een sfeervolle omgeving is dus een goede aanvulling en zal leiden tot een hoger aantal crematies. Er zijn bijvoorbeeld nu zelfs al nabestaanden die vanuit Terborg of Gaanderen kiezen voor Aalten omdat zij een kleinschalig crematorium willen waar slechts een familie met belangstellenden aanwezig is. Omdat slechts één crematie te gelijk wordt gehouden zal van confrontaties met andere groepen geen sprake zijn.

Breder aanbod en lagere kosten

In het crematorium worden 24-uurs kamers aangeboden waardoor nabestaanden hun dierbaren 24 uur per dag kunnen bezoeken. Ook een opbaring met bezoek op afspraak gaat tot de mogelijkheden behoren. Dit zorgt ervoor dat er tussen de opbaring en de dag van de crematie geen extra vervoer meer nodig is van de overledene. Dit geeft de nabestaanden meer rust en daarnaast scheelt het hen aanzienlijk in de kosten. Ook zal het ook mogelijk zijn om condoleance bezoeken te doen. Nabestaanden kunnen met familie en belangstellenden komen om afscheid te nemen van de overledene. Dit is een trend, waarbij de dag van de crematie dan minder mensen uitgenodigd worden. Ook dit scheelt de nabestaanden ook in de kosten.

GUV betreft een dienstverlener zonder winstoogmerk. Dit brengt met zich mee dat de GUV in staat is om de kosten zo laag mogelijk te houden. GUV is gemiddeld 350 euro goedkoper met het tarief voor een crematie. Maar ook met de consumpties zijn de prijzen dusdanig lager dat in het totaal een prijsverschil van 500 euro ontstaat met het crematorium in Doetinchem. Hiermee is het GUV ook toegankelijk voor mensen met een kleiner budget. Een kort afscheid met een crematie of een technische crematie (crematie zonder aanwezigheid van familie) behoren tevens tot de mogelijkheden. Ook hier is GUV aanzienlijk goedkoper. Het vorenstaande wordt bevestigd door het feit dat het GUV in oktober 2017 de

pers haalde omdat uit landelijk onderzoek is gebleken dat een crematie bij het GUV het goedkoopste van Nederland is.

Leegstand

Crematorium De Wetering is met zo'n 350 crematies per jaar al exploitabel. Het crematorium hoeft immers geen winst te maken omdat het een onderdeel is van de non-profit uitvaartorganisatie GUV.

De bestaande crematoria zullen dan ook, gezien de huidige crematie aantallen en de nog toenemende vraag door het nieuwe aanbod geen risico van leegstand lopen. Het plan voorziet juist in vermindering van leegstand door dat de huidige ontsierende bebouwing wordt gesloopt.

Resumerend; het realiseren van een nieuw crematorium zal niet leiden tot een structurele afname van de crematies bij de reeds bestaande crematoria in de regio. Een eerste incidentele afname bij crematorium Slangenburg, vanwege het onderscheidende aanbod van het nieuwe crematorium wordt zeker binnen enkele jaren worden gecompenseerd door de groeiende vraag naar crematies.

3.2.4 Ligt de stedelijke ontwikkeling in bestaand stedelijk gebied?

Als de ontwikkeling voorziet in een behoefte en gepland is binnen bestaand stedelijk gebied dan wordt voldaan aan de Ladder.

Gelet op het feit dat een crematorium aan te merken is als een stedelijke functie dient op basis van beleid in beginsel te worden gekeken naar een locatie binnen bestaand stedelijk gebied. Oftewel, binnen de bebouwde kom van een dorp of stad.

Gelet op de genoemde locatie-eisen (hoofdstuk 2) is het vinden van geschikte locaties binnen stedelijk gebied erg lastig. Vaak is van een respectvolle, sfeervolle en rustige omgeving geen sprake, is onvoldoende geschikte ruimte beschikbaar, is het financieel niet haalbaar (duurdere grondprijzen) of wordt meer overlast ervaren dan bij een dergelijke voorziening in het buitengebied. In diverse gemeenten, waaronder Woerden, Oldenzaal, Boxmeer en Hoeksche waard, hebben omwonenden geageerd tegen de komst van een crematorium die in de dorp of stad zou worden gebouwd. Ook de plaatsing op "industrieterreinen" en aan stedelijk gebied grenzende locaties wordt bezwaarlijk geacht. Het bezwaar heeft onder meer betrekking op de verkeersafwikkeling (verkeersaantrekking en parkeren) en het feit dat veel mensen het voortdurend door hun straat rijden van rouwauto's als erg confronterend ervaren. Tot slot zullen nabestaanden ook niet voor een crematorium op een industriegebied kiezen, aangezien de gevoelens die men heeft bij het afscheid nemen van een dierbare laten dat niet toelaten.

Een locatie in het buitengebied heeft gelet op bovenstaande redenen de voorkeur boven een binnenstedelijke locatie. Er is sprake van een rustige en sfeervolle omgeving, er is voldoende ruimte, er is minder overlast te verwachten en er kunnen meer maatregelen worden genomen om eventueel overlast te voorkomen dan wel verminderen. Van een complete nieuwvestiging is overigens geen sprake. Het gaat om een bestaand vrijgekomen erf dat zal worden gesaneerd waar vervolgens een crematorium (landschappelijk), passend in de omgeving wordt teruggebouwd. Inhoudende dat sprake is van zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik.

4. Conclusie

Gelet op het vorenstaande wordt gesteld dat er sprake is van behoefte en een ontwikkeling binnen bestaand stedelijk gebied. Hiermee voldoet het voornemen aan de geactualiseerde 'Ladder voor duurzame verstedelijking'.

Bijlage 1

Oorsprong crematiebehoefte

Locatiekeuze op basis van oorsprong van de behoefte

Inleiding

In het kader van een onderzoek naar de oorsprong van de behoefte aan cremen in de regio is in deze studie gekeken naar de mogelijke locaties van nieuwe crematoria en de locatie van bestaande crematoria in de gemeenten Oude IJsselstreek, Doetinchem, Bronckhorst, Zevenaar, Montferland en Rijnwaarden.

Gezien de wens van nabestaanden om zo dicht mogelijk (korte reistijd) bij hun eigen woonadres te cremen, is gezocht naar de locatie die het meest aan deze wens voldoet.

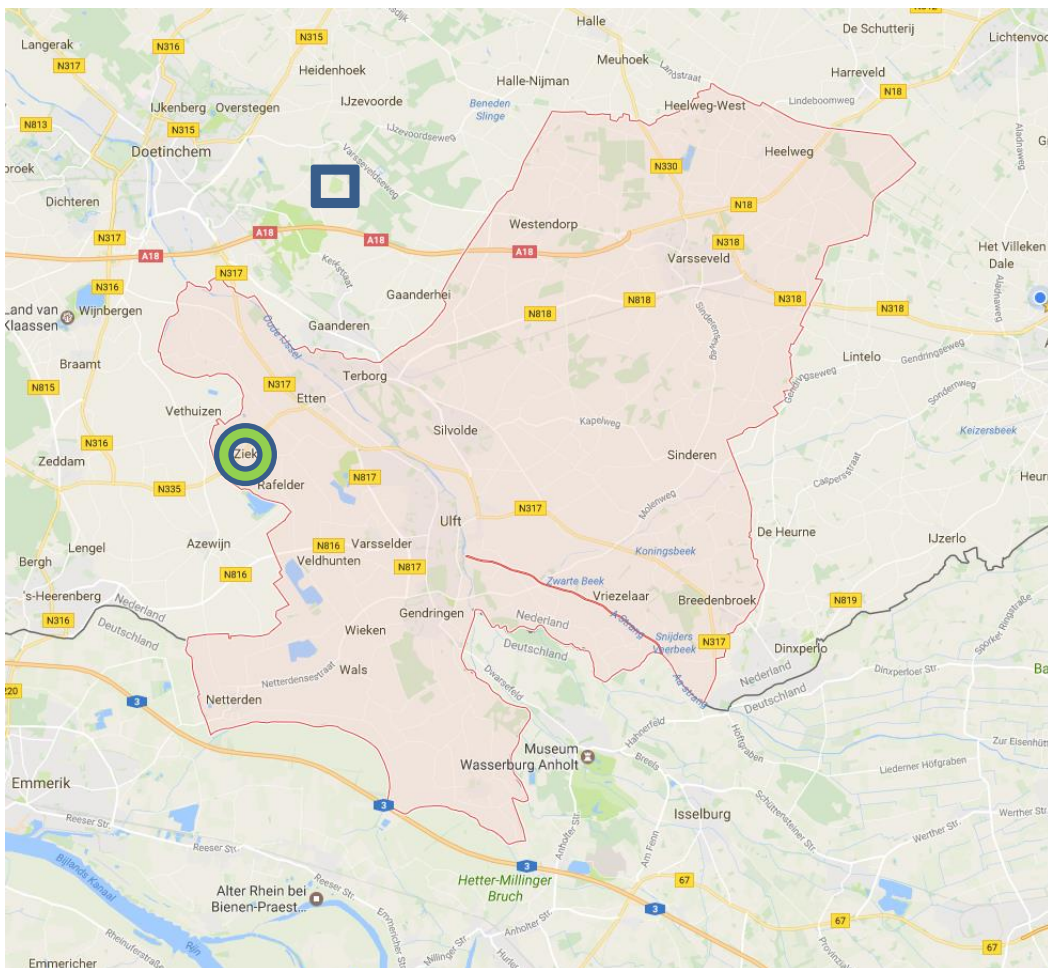
Opzet

Per gemeente zijn de ligging van de bestaande crematoria en De Wetering in kaart gebracht en bekeken welke locatie het dichtst bij de behoefte ligt.

Na alle gemeenten individueel beoordeeld te hebben, zijn de scores De Wetering in kaart gebracht met behulp van de sterftecijfers van deze gemeenten en de crematiepercentage prognose tot aan het jaar 2020.

Oude IJsselstreek

15%   GUV Aalten
10%   Slangenburg
75%   De Wetering

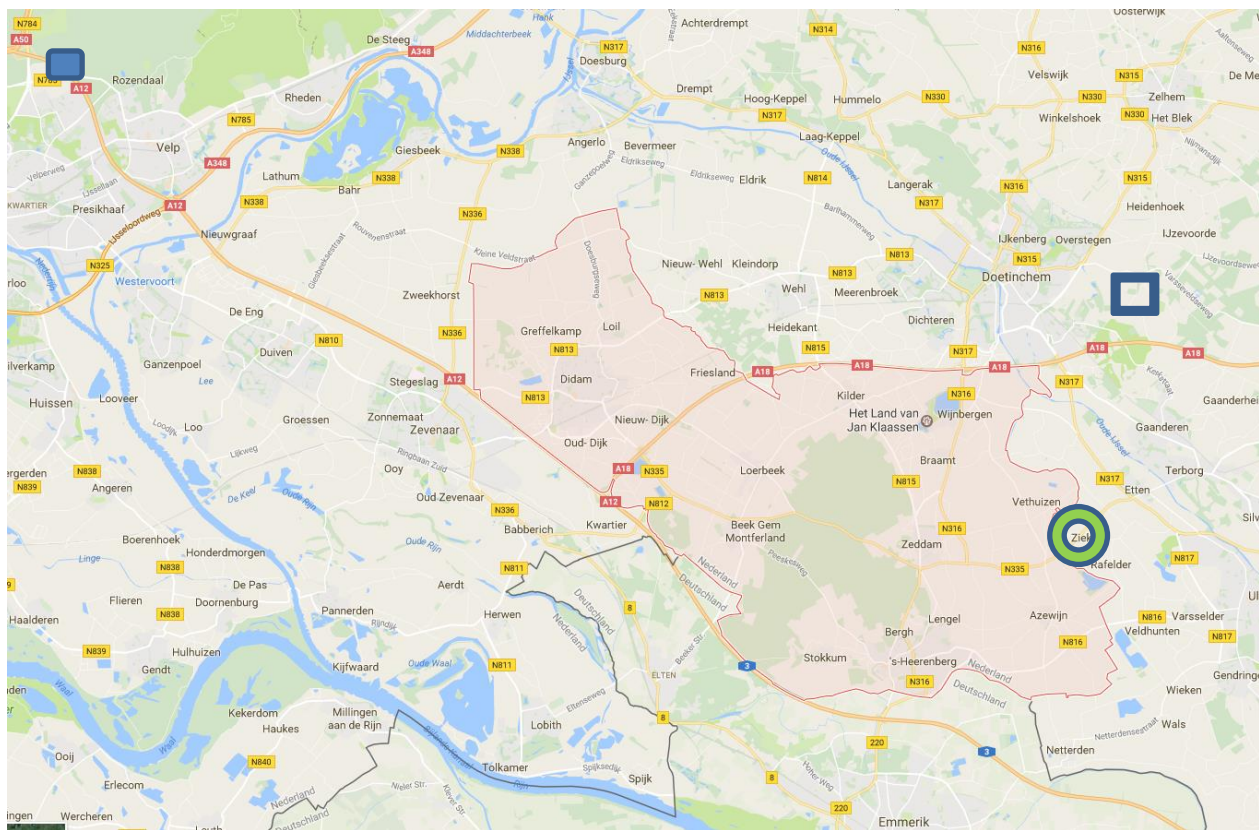

Montferland

85% De Wetering

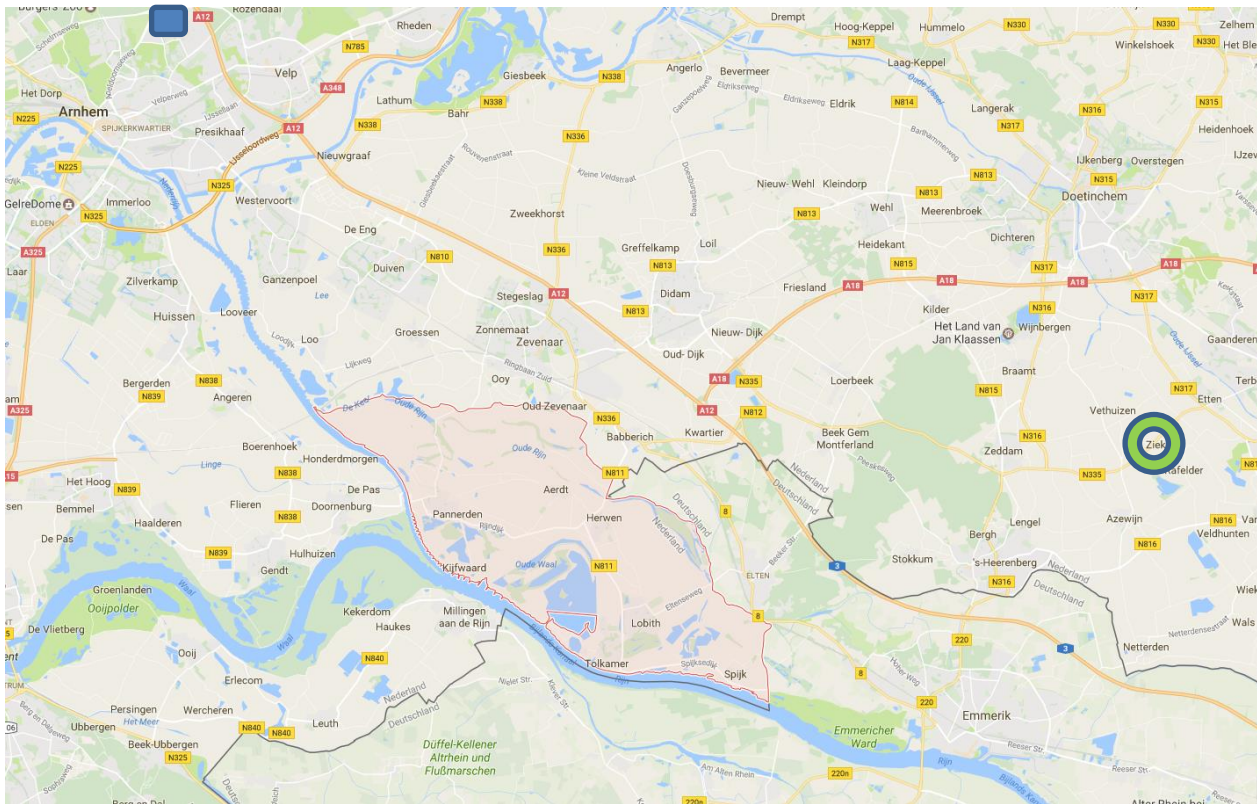
10% Moscwa

5% Slangenburg

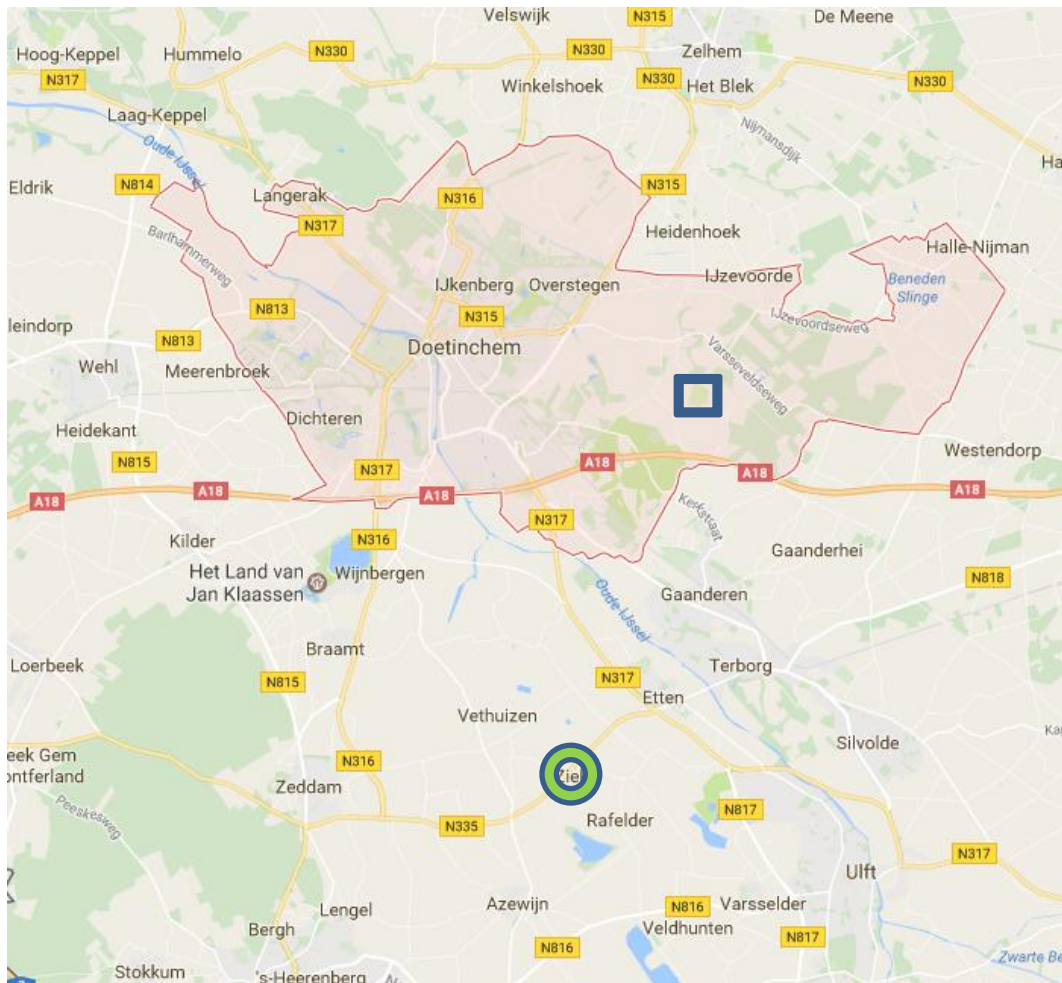
Rijnwaarden

70% De Wetering
30% Moscwa

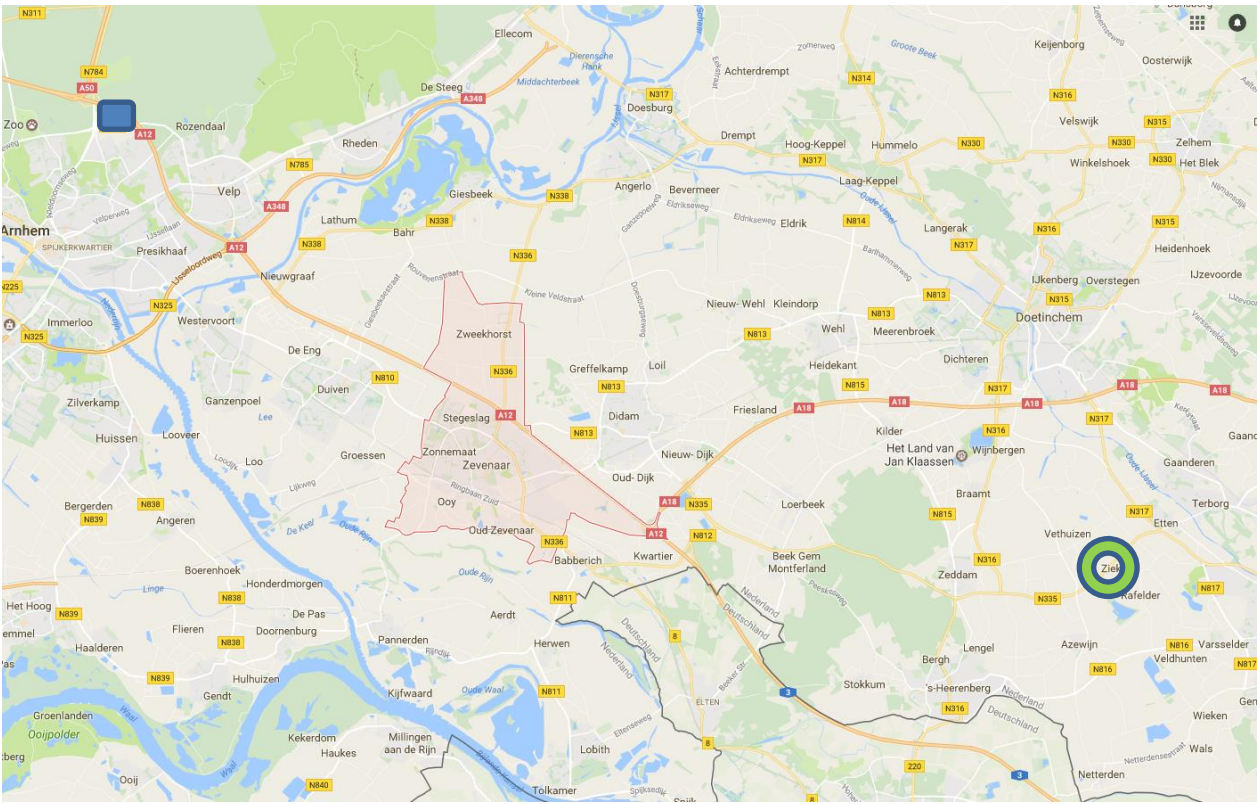
Doetinchem

10%	De Wetering
90%	Slangenburch

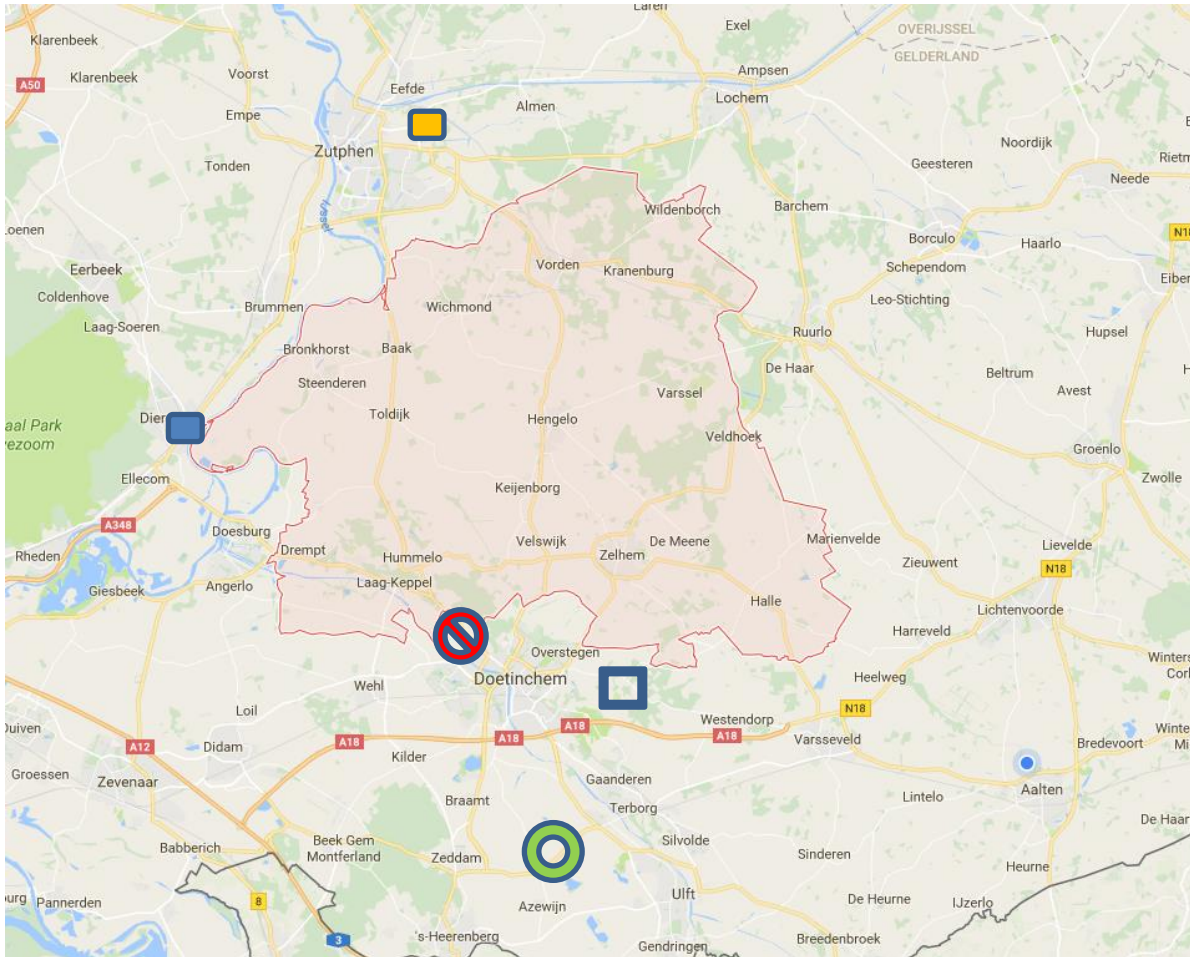
Zevenaar

25% De Wetering
75% Moscwa

Bronckhorst

25% Doetinchem Noord
25% De Omarming
20% Dieren
30% Slangenburg

Behoefte crematie in aantallen in voor De Wetering

Door de percentages van de locatiekeuze op basis van ligging te combineren met de prognose van het aantal sterfgevallen en het percentage crematies, zijn de aantallen voor De Wetering te berekenen.

Dit is in deze oorsprongsberekening toegepast op de percentages die naar aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid voor crematorium De Wetering aan de Ettenseweg zouden kiezen.

Jaar	Overlijdens	% Crematies	Aantal crematies
2016	900	60,3%	543
2017	919	62,1%	571
2018	941	63,9%	601
2019	963	65,2%	628
2020	983	66,5%	654

Tabel 1. Verwachte aantallen crematies voor De Wetering.

Bronnen: actuariële berekening sterfte, Cijfers van de LVC over de afgelopen 10 jaren en de trendlijnen.

Conclusies:

Vanwege de wens van de nabestaanden om zo dicht mogelijk bij hun eigen woonplaats afscheid van een dierbare te nemen en dus ook te cremeren, zal de locatie van De Wetering zeer sterk de voorkeur krijgen. De aantallen, gebaseerd op de locatie het dichtst bij en snelst bereikbaar, geven aan dat de locatie De Wetering midden in het gebied ligt waar de behoefte bestaat en er nu geen voorziening is. De Wetering is de locatie die voor de regionale behoefte het meest geschikt is.

Daarbij zal De Wetering, gezien de andere locatie en het andere aanbod dat zij gaan hebben ook nabestaanden zullen aantrekken die anders naar crematoria buiten de regio zouden gaan.

Ook kan De Wetering, bij een extra aanbod uit de gemeente Aalten als overloop fungeren voor het crematorium aldaar en zo ook extra crematies aangeboden krijgen.

Landelijk en sfeervol

De locatie is tevens de enige locatie die aan alle andere verwachtingen van nabestaanden in de zin van rustgevend, landelijk en sfeervol voldoet. Een intieme plek om in alle rust afscheid te nemen, dat is wat nabestaanden zoeken. Dat biedt De Wetering als enige van deze twee locaties.

Daarnaast zal De Wetering, gezien de ligging een aantrekkelijke werking hebben op Duitse nabestaanden die kiezen voor een Nederlandse crematie vanwege de asbestemmingsmogelijkheden of het persoonlijke afscheid. Dit is echter niet meegenomen in de prognoses.